C/2024/7056

4.12.2024

Usnesení Evropského výboru regionů – Usnesení o stavu regionů a měst v EU a o politických směrech pro Evropskou komisi na období 20242029

(C/2024/7056)

S OHLEDEM NA:

— svou výroční zprávu EU o stavu regionů a měst za rok 2024, která poskytuje politickým činitelům na evropské, celostátní, regionální a místní úrovni konkrétní informace a základní doporučení ohledně nejnaléhavějších problémů, které bude třeba řešit během volebního období EU 2024–2029;

— prohlášení z Monsu, které bylo přijato dne 19. března 2024 na 10. Evropském summitu regionů a měst – „Regiony a města mají potenciál zajistit Evropě silnější, spravedlivější a odolnější budoucnost“;

— výsledky voleb do Evropského parlamentu, které se konaly ve dnech 6.–9. června 2024;

— strategickou agendu, kterou přijala dne 27. června 2024 Evropská rada;

— politické směry na období 2024–2029, které představila nově zvolená předsedkyně Evropské komise dne 18. července 2024;

— obnovený protokol o spolupráci mezi Evropskou komisí a Evropským výborem regionů ze dne 4. dubna 2024, a zejména na článek 3 tohoto protokolu, v němž se stanoví, že VR má přispět vypracováním usnesení, ve kterém popíše své klíčové postoje k pracovnímu programu Evropské komise pro nadcházející rok;

VZHLEDEM K TOMU, ŽE se ve výroční zprávě EU o stavu regionů a měst za rok 2024 poukazuje na tyto klíčové prvky:

— Důvěra občanů v regionální a místní orgány byla v roce 2024 nejvyšší a dosahovala 60 %, což je ze všech úrovní správy nejlepší výsledek.

— Regiony a města jsou odpovědné za provádění až 70 % právních předpisů EU, přičemž realizují 50 % veřejných investic a 30 % veřejných výdajů. Přijímají rovněž až 70 % opatření určených ke zmírnění změny klimatu a 90 % opatření pro přizpůsobení se této změně.

— Dopad změny klimatu bude asymetrický a náklady na přizpůsobení se této změně dosáhnou v případě zvýšení teploty o 2°C 120 miliard eur a v případě nárůstu o 3–4°C 200 miliard eur ročně. 70 % obyvatel EU zažívá sezónní vodní stres a 30 % žije v oblastech, které jsou jím postiženy trvale.

— Plnění Zelené dohody pro Evropu bude vyžadovat dodatečné investice na ochranu životního prostředí ve výši 130 miliard eur ročně a k tomu, aby se do roku 2030 dosáhlo 55 % snížení emisí skleníkových plynů, bude nutných 350 miliard eur ročně. Regiony s energeticky náročnými průmyslovými odvětvími budou potřebovat obrovské investice, aby snížily emise skleníkových plynů z těžkého průmyslu, které představují 45 % celkových emisí, a aby omezily náklady na energii.

— Jak je zdůrazněno v Draghiho zprávě o *budoucnosti evropské konkurenceschopnosti*, k vytvoření konkurenceschopných průmyslových odvětví a kvalitních pracovních míst v rámci evropské dohody o čistém průmyslu budou zapotřebí inovativní investice, a to i do veřejných služeb, jako je vzdělávání, zdravotnictví, bydlení a sociální služby, a také institucionální reformy.

— Odolnost sociální a ekonomické struktury EU ohrožuje demografická změna, jelikož se očekává, že v roce 2040 bude v evropských regionech o 17 milionů osob v produktivním věku méně než v roce 2023. Pro řadu regionů je stále obtížnější přilákat a udržet talenty.

— Obzvláště závažným problémům čelí venkovské oblasti, protože každoročně klesá počet obyvatel na venkově přibližně o 1 milion lidí a každý den zanikne 800 zemědělských podniků, což má za následek opouštění půdy a vyšší pravděpodobnost požárů.

— Hlavní investiční politikou EU je politika soudržnosti, která představuje 13 % celkových veřejných investic v EU. Cílem stávajících programů je vyčlenit téměř 378 miliard eur na investice do všech odvětví, a to i na podporu podnikání, tvorbu pracovních míst a zlepšení energetické účinnosti, a zároveň vytvořit 1,3 milionu pracovních míst a zvýšit HDP EU o 0,5 %.

EVROPSKÝ VÝBOR REGIONŮ (VR),

Udržitelná prosperita a konkurenceschopnost Evropy

1. souhlasí s tím, že pro posílení konkurenceschopnosti a prosperity Unie má zásadní význam zdokonalení tvorby právních předpisů. Poukazuje na to, že aktivní subsidiarita a plné zapojení místních a regionálních orgánů umožňují zajistit nezbytné demokratické zastoupení a poskytnout zkušenosti pro zlepšení regulačního rámce EU;

2. podporuje návrhy uvedené v Draghiho zprávě o *budoucnosti evropské konkurenceschopnosti*, v nichž se prosazuje inteligentní a aktivní uplatňování zásady subsidiarity, což znamená snížit v některých oblastech regulační zátěž podniků a veřejných orgánů v EU a v jiných zase posílit správu na úrovni EU. Mimoto je rovněž nutné posílit správní kapacitu na vnitrostátní, regionální a místní úrovni;

3. domnívá se, že v zájmu náležitého uplatňování aktivní subsidiarity by měl být v rámci posuzování územního dopadu při analyzování právních předpisů Evropské unie vždy zkoumán dopad na regiony spadající do působnosti článku 174 SFEU;

4. vyzývá k tomu, aby nová interinstitucionální dohoda o zjednodušení a zdokonalení tvorby právních předpisů v tak citlivých oblastech, jako je SZP, zohlednila víceúrovňovou povahu regulačního procesu a správy EU. Požaduje, aby byl aktivně zapojen do jednání o nové dohodě a do jejího provádění;

5. vyzývá k zásadnímu zlepšení podmínek pro podnikání v EU. Ke snížení regulační zátěže malých a středních podniků by mohly přispět testy konkurenceschopnosti a testy dopadů na tyto podniky;

6. domnívá se, že by regiony měly hrát významnější roli při provádění opatření EU souvisejících s digitální transformací. Regionální orgány by měly mít možnost více se podílet na přijímání rozhodnutí o projektech v oblasti digitální infrastruktury, aby tak mohly zajistit, že budou daná opatření odpovídat místním potřebám a že bude digitální transformace rovným dílem zajištěna v městských i ve venkovských oblastech;

7. důrazně podporuje cíl, jímž je posílit investice za účelem financování ekologické a digitální transformace a řešení souvisejících potřeb v oblasti trhu práce a dovedností. Je přesvědčen, že je nutné intenzivněji mobilizovat soukromé zdroje;

8. poukazuje na to, že je důležité zachovat ambice Zelené dohody pro Evropu, a zdůrazňuje, že musí probíhat v souladu s hospodářskou konkurenceschopností. Podporuje urychlení přechodu na čistou, spolehlivou a cenově dostupnou energii, mimo jiné zřízením jednotných kontaktních míst na místní a regionální úrovni, která by pomáhala domácnostem, zemědělským podnikům a malým a středním podnikům při transformaci. Kromě toho je třeba zajistit, aby měly regionální orgány větší možnost přijímat rozhodnutí a měly širší přístup k přímému financování projektů v oblasti energie z obnovitelných zdrojů, což umožní přizpůsobit je na místní úrovni specifickým územním potřebám. Dále pak je třeba zavést pružný regulační rámec, který by regionům poskytl lepší podmínky k tomu, aby se staly hybnou silou ekologické transformace;

9. připomíná vedoucím představitelům EU, že regiony a města mohou prosperovat pouze v rámci dobře fungujícího jednotného trhu, který prostřednictvím spravedlivé hospodářské soutěže umožňuje inovace, a že je v tomto ohledu nezbytným předpokladem také to, aby byl v schengenském prostoru v plné míře zaručen volný pohyb bez vnitřních hranic. Vybízí Evropskou komisi, aby se inspirovala nedávnými zprávami Enrica Letty a Maria Draghiho a navrhla opatření, která prohloubí jednotný trh, a posílí tak konkurenceschopnost EU v rámci ekologické a digitální transformace s tím, že tyto transformace budou pro všechny regiony EU spravedlivé;

10. upozorňuje na to, že základním pilířem růstu a konkurenceschopnosti je podpora přeshraničního pohybu, služeb a infrastrukturních projektů na jednotném trhu a že v souvislosti s tím bude rovněž nutné navýšit v budoucnu rozpočet na Evropskou územní spolupráci. Je třeba se přednostně zaměřit především na dokončení základních koridorů a projektů v rámci sítě TEN-T, které mají stěžejní význam pro hospodářský rozvoj daných regionů a pro uskutečnění ekologické transformace;

11. vítá ohlášený akt o oběhovém hospodářství, jehož cílem je vytvořit poptávku po druhotných kritických surovinách a jednotný trh s odpady. Vyzývá k tomu, aby byly regiony a města plně zapojeny zejména prostřednictvím zadávání veřejných zakázek a úlohy, kterou plní v oblasti snižování množství odpadu, nakládání s odpady, posilování postavení místních podniků a podpory změny chování;

12. zasazuje se o rychlé dokončení evropské zdravotní unie, která podpoří přeshraniční spolupráci v oblasti zdravotní péče. Znovu vyzývá k tomu, aby byly v systémech zdravotní péče provedeny zátěžové testy, jejichž součástí by byl plán připravenosti a prevence určený pro přeshraniční regiony;

13. požaduje, aby vznikla plně integrovaná a propojená evropská energetická unie, která by umožnila zlepšit přístup EU k čisté, spolehlivé a cenově dostupné energii, snížit spotřebu energie, lépe reagovat na místní potřeby a zajistit dostupné ceny pro občany a podniky;

14. poukazuje na to, že je třeba usnadnit provádění a růst přeshraničních veřejných služeb v důležitých oblastech, jako je interoperabilita a elektronické doručování písemností, a také meziregionální spolupráci, učení na základě srovnávání a výměnu údajů pro účely elektronické veřejné správy;

15. vítá, že Evropská komise klade důraz na bezpečnou a důvěryhodnou umělou inteligenci vycházející z jasného rámce etických požadavků, a vyzývá města a regiony, aby se plně zapojily do jejího uplatňování. Vyzdvihuje nutnost řešit důsledky možné „propasti ve využívání umělé inteligence“;

Evropská obrana a bezpečnost

16. podporuje vytvoření evropského jednotného trhu v oblasti obrany, protože obranný průmysl hraje významnou úlohu v hospodářském rozvoji některých evropských regionů;

17. poukazuje na to, že pro bezpečnost a obranu má zásadní význam odolná dopravní infrastruktura. Vyzývá k tomu, aby byl přijat silný politický a finanční závazek k vyřešení chybějících přeshraničních spojení na unijní, celostátní a regionální úrovni, jenž by rovněž umožnil využívat transevropskou dopravní síť (TEN-T) pro dvojí účel – civilní i vojenský;

18. podporuje návrh na vytvoření evropské strategie vnitřní bezpečnosti. Zdůrazňuje, že regiony a města jsou klíčovými subjekty, které propojují právní předpisy EU s místními a celostátními politikami bezpečnosti. To platí i pro opatření za účelem boje proti organizované trestné činnosti, obchodování s drogami a s lidmi a další bezpečnostní hrozby;

Podpora lidí a posílení socioekonomického modelu

19. je přesvědčen, že zásadním prvkem, který evropským městům a regionům pomůže řešit ekologickou, digitální a demografickou transformaci, nikoho neopomíjet a zajistit konkurenceschopnost EU, je posílená a zlepšená politika soudržnosti po roce 2027, která bude dostupná všem regionům;

20. požaduje, aby politika soudržnosti byla jednodušší, cílenější a viditelnější, a důrazně odmítá veškeré snahy o její centralizaci. Zásadní význam pro dosažení cílů sociální, hospodářské a územní soudržnosti má zapojení místních a regionálních orgánů do tvorby a provádění politik. Politika soudržnosti po roce 2027 se proto musí řídit zavedenými zásadami sdíleného řízení, víceúrovňové správy, partnerství a regionálního, případně místního přístupu;

21. vyzývá k tomu, aby byly i v budoucí politice soudržnosti v rámci VFR na období po roce 2027 sledovány cíle Fondu pro spravedlivou transformaci. Konstatuje, že podmínkou úspěšné spravedlivé transformace je územně citlivý přístup založený na partnerství, který náležitě zohledňuje regionální průmyslové ekosystémy;

22. vyzdvihuje význam automobilového průmyslu pro hospodářství EU, který poskytuje pracovní místa 13,8 milionu evropských občanů a představuje 7 % HDP EU, a vyzývá k vypracování komplexní strategie pro spravedlivou a udržitelnou transformaci regionů s automobilovým průmyslem, uhelných regionů či regionů závislých na jiných energeticky náročných odvětvích, neboť tyto regiony budou k uskutečnění transformace i nadále potřebovat podporu ze strany EU. Poukazuje na to, že různé potíže související s výrobou a tržním prostředím by mohly evropským výrobcům automobilů u jejich vozidel znesnadnit dosažení přísnějších cílů v oblasti emisí CO_2, které vstoupí v platnost v roce 2026. Vyzývá Evropskou komisi, aby zvážila pozvolnější postup a dřívější přezkum příslušných právních předpisů, a to ještě v roce 2025, aby měli evropští výrobci automobilů dostatek času se přizpůsobit. Zároveň vyzdvihuje význam udržitelné dopravní infrastruktury a zasazuje se o posílení mobility šetrné ke klimatu jako takové;

23. zdůrazňuje, že místní a regionální orgány často poskytují zásadně důležité služby v oblasti mobility a dopravy, které umožňují propojit všechna území, a zajišťují, aby městské, okrajové a venkovské oblasti měly rovný přístup na jednotný trh, a poskytují cenově dostupná a udržitelná řešení v oblasti mobility;

24. zdůrazňuje, že významnou hospodářskou činnost v Evropské unii představuje cestovní ruch, který se 10 % podílí na jejím HDP a má značný vliv na hospodářský růst, zaměstnanost a sociální rozvoj. Je nutné zajistit, aby se v oblasti cestovního ruchu přešlo k udržitelnosti, a vypracovat za tímto účelem podpůrnou strategii Evropské unie;

25. bere na vědomí obnovený politický závazek týkající se evropského pilíře sociálních práv a podpory rovnosti i sliby, že se prostřednictvím akčního plánu pro cenově dostupné ceny energie a navrhovaného evropského investičního plánu pro cenově dostupné a udržitelné bydlení bude řešit energetická účinnost a cenová dostupnost bydlení;

26. upozorňuje na to, že demografickou změnu, vylidňování, přelidnění, stárnutí a odliv mozků je třeba řešit prostřednictvím souboru veřejných politik na podporu „práva setrvat“ tím, že budou vyvíjeny snahy udržet talenty a přilákat kvalifikovanou pracovní sílu. Podporuje iniciativy zaměřené na zlepšení možností legální migrace jako jedno z řešení potřeb, které mají místní komunity v oblasti dovedností. Požaduje, aby byly vypracovány podrobné a komplexní strategie a poskytnuty odpovídající zdroje na začleňování migrantů a jejich integraci do evropské společnosti;

27. vyzývá k větší podpoře rozvoje digitálních dovedností občanů a finanční podpoře měst a regionů pro účely digitalizace veřejných služeb s cílem zachovat rovný přístup občanů k novým nástrojům hospodářského rozvoje a sociální začleňování;

28. za účelem cenově dostupného a udržitelného bydlení vyzývá ke zjednodušení administrativních postupů pro získání podpory EU na energetickou renovaci;

Udržení kvality života – potravinové zabezpečení, voda a příroda

29. poukazuje na to, že města a regiony jsou zásadně důležitými partnery při podpoře zdravých a udržitelných potravinových systémů, a opakuje svou výzvu, aby byl neprodleně zveřejněn rámcový právní předpis o udržitelných potravinových systémech;

30. vítá závazek podporovat rodinné zemědělské podniky a mezigenerační obnovu, odměňovat zemědělce za zachování biologické rozmanitosti a přírodních ekosystémů, posilovat konkurenceschopnost zemědělců a chránit je před nekalými obchodními praktikami. Pro zpomalení vylidňování venkova a opouštění půdy a pro zajištění dynamických a atraktivních venkovských oblastí, jakož i pro splnění cílů Agendy 2030 je nezbytně důležité, aby zemědělci měli spravedlivé příjmy. Je třeba se specificky zaměřit na zemědělské regiony, které v důsledku nedostatku vody a změny klimatu čelí zvláštním problémům, a poskytovat speciální podporu na výzkum plodin odolných vůči suchu a účinných zavlažovacích technologií;

31. zastává názor, že je třeba v příštím finančním rámci budoucí reformy společné zemědělské politiky navýšit finanční prostředky zemědělských fondů EZZF a EZFRV. Bylo by rovněž nutné zrušit sociální podmíněnost podpory SZP, omezit a zjednodušit posílenou podmíněnost podpory (DZES), zrušit ekoschémata, která představují 23 % prostředků z prvního pilíře SZP, a zahrnout tuto částku do přímé pomoci bez dodatečných požadavků pro její získání;

32. žádá, aby regiony plnily v souladu se specifickými územními a odvětvovými charakteristikami důležitější úlohu při řízení budoucí společné zemědělské politiky s cílem zavést politiky a podporu, jež budou uzpůsobeny konkrétním územím;

33. zasazuje se o to, aby byl ohlášený Pakt pro rybolov a oceány využíván ke zlepšení provádění společné rybářské politiky a k lepšímu zapojení regionů do zachování a řízení mořských zdrojů, rybolovu a akvakultury;

34. zdůrazňuje úlohu modré ekonomiky při řešení výzev spojených se změnou klimatu, dekarbonizací a konkurence-schopností a vítá záměr Evropské komise předložit strategii pro námořní průmysl a Strategii EU pro přístavy;

35. vítá ohlášenou Evropskou strategii pro vodohospodářskou odolnost a žádá, aby byla regionům a městům poskytována větší podpora při řešení nedostatku vody a zabezpečování jejích dodávek, řešení ničivých povodní a obnově přirozených koloběhů vody, a to v souladu s místními geografickými a klimatickými podmínkami a sociálně-ekonomickými strukturami;

36. vyzývá k tomu, aby se součástí budoucí politiky soudržnosti stal srovnávací přehled zranitelnosti, neboť regiony mají asymetrické potřeby, pokud jde o přizpůsobení se dopadům změny klimatu na přírodní a vybudovaná aktiva, hospodářské činnosti, zdraví občanů a život společnosti, jako je tomu v případě regionů, které jsou závažně a trvale znevýhodněny přírodními nebo demografickými podmínkami, jak je stanoveno v článku 174 SFEU;

Ochrana demokracie a prosazování evropských hodnot

37. vyjadřuje podporu úsilí o dosažení rovnosti pro všechny a je ochoten přispět k nové strategii pro rovnost žen a mužů. Znovu opakuje, že je odhodlán dále podporovat evropskou demokracii na místní úrovni, a to i prostřednictvím spolupráce s mladými lidmi. Vyzývá k užší spolupráci s Evropskou komisí při organizování místních dialogů s občany, mimo jiné prostřednictvím sítě místních a regionálních zastupitelů a sítě mladých zvolených politiků EU;

38. vyzdvihuje klíčovou úlohu regionů a měst při dodržování a monitorování právního státu jako klíčového pilíře místní a vnitrostátní demokracie, na němž spočívá Evropská unie, a záruky stability členských států a rovnosti občanů Evropské unie;

39. žádá, aby byl úzce zapojen do činnosti související s navrhovaným Evropským štítem pro demokracii, neboť regiony a města mohou přispět k odhalování dezinformací a manipulací s informacemi a proaktivně proti nim bojovat;

Globální Evropa

40. vyjadřuje svou neochvějnou podporu Ukrajině a jejím místním a regionálním orgánům, kterou poskytuje zejména prostřednictvím Evropské aliance měst a regionů pro obnovu Ukrajiny;

41. zdůrazňuje, že rozšíření stimuluje reformy a musí být i nadále založeno na výsledcích. EU musí podporovat regionální a místní úrovně správy při posilování demokracie, právního státu, dodržování lidských práv, decentralizace a boje proti korupci, a to i prostřednictvím smíšených poradních výborů a pracovních skupin VR. Požaduje, aby byly vyčleněny odpovídající unijní zdroje, které by zemím procesu rozšíření umožnily se připravit na reformy nezbytné pro vstup do EU, a to se zvláštním zaměřením na budování kapacit a vzájemné učení místních a regionálních orgánů;

42. zdůrazňuje, že je třeba posílit územní rozměr evropsko-středomořské spolupráce, a to i prostřednictvím Evropsko-středomořského shromáždění zástupců regionů a měst (ARLEM);

43. bude i nadále podporovat globální úlohu regionů a měst v politikách v oblasti klimatu a biologické rozmanitosti prostřednictvím související diplomatické činnosti na nižší než celostátní úrovni a v příslušných orgánech a rámcích OSN;

Společné úsilí a příprava Unie na budoucnost

44. zdůrazňuje, že je třeba přizpůsobit správní struktury a procesy EU tak, aby mohla EU čelit budoucím výzvám, v neposlední řadě budoucímu rozšíření, a zvýšit svou konkurenceschopnost. Je přesvědčen, že je nevyhnutelně nutné provést změny ve Smlouvách EU s cílem připravit EU na budoucnost, a požaduje, aby byl do veškerých takových budoucích změn plně zapojen. Prozatím se zavazuje, že bude usilovat o optimalizaci stávajícího rámce s cílem lépe zapojit regiony a města do tvorby právních předpisů EU;

45. vítá závazek týkající se moderního rozpočtu EU, jenž usiluje o zacílení prostředků, jednoduchost, dopad, dodržování zásad právního státu a odpovídající zdroje, a žádá proto Evropskou komisi, aby zohlednila návrhy regionů a měst ohledně VFR na období po roce 2027. Znovu upozorňuje na to, že rozpočet EU musí podporovat místně orientované politiky, a zdůrazňuje, že vnitrostátní plány musí respektovat víceúrovňovou správu a zásadu partnerství;

46. žádá proto všechny evropské orgány, aby společně usilovaly o takovou Evropskou unii, která bude BLIŽŠÍ svým občanům, SILNĚJŠÍ při zvládání průmyslové transformace a zlepšování konkurenceschopnosti EU, více SOUDRŽNÁ díky tomu, že nebude nikoho ani žádné místo opomíjet, a více AMBICIÓZNÍ při zajišťování toho, aby budoucí rozpočet EU splnil svůj účel.

V Bruselu dne 9. října 2024.

předseda
Evropského výboru regionů
Vasco ALVES CORDEIRO